

Lausunto Puolustusvaliokunnalle liittyen DCA sopimukseen (6.6.2024)

Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus (DCA) on tärkeä lisä Suomen pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi. Sopimus tulee sujuvoittamaan kahdenkeskistä yhteistyötä kaikissa turvallisuustilanteissa. Sopimus on yhteisiin intresseihin pohjautuva, eikä kummallakaan osapuolella ole halua romuttaa sitä tai laajemmin sitä luottamusta, jota on rakennettu vuosikymmenien yhteistyön seurauksena. Lähtökohtaisesti sopimus on niin hyvä kuin se voi olla, ja suomalainen virkamieskunta on tehnyt erinomaista työtä. Pohjoismaiden sopimusten samankaltaisuus tulee entisestään lisäämään alueellisia yhteistyömahdollisuuksia.

Sopimuksen merkityksestä on luonnollisesti keskusteltu etenkin sen kansallisesta näkökulmasta, mutta on tärkeää myös ymmärtää laajempi suurvalta konteksti. Yhdysvalloilla on monta läheistä liittolaista. Syy miksi Yhdysvallat ylläpitää globaalia liittolaisverkostoa liittyy sekä idealistiseen että realistiseen maailmankuvaan. Idealistisesta näkökulmasta liittolaisuudet – etenkin demokratioiden välillä – ovat tärkeitä pyrkimyksessä välttää suursotia ja ylläpitää toisen maailmansodan jälkeistä maailmanjärjestystä. Realistisesta näkökulmasta, globaali liittolaisten ja kumppanien verkosto on Yhdysvaltojen globaalin vallan peruspilareita; vaikka asiaa ei maan sisäpolitiikassa aina huomioida, on maan globaali sotilaallinen suorituskky riippuvainen liittolaisten ja kumppanien olemassaolosta.

Tässä hetkessä Suomi on kiinnostava liittolainen, koska Suomen Nato jäsenyyden nettovaikutus on turvallisuuden kannalta positiivinen alueella mikä on yksi Yhdysvaltojen kiinnostuksen kohteista. Nato jäsenyys loi poliittisen sitoumuksen siitä, että Yhdysvallat tukisi Suomea, jos maahan hyökättäisiin. DCA sopimus luo juridiset edellytykset pelotteen ja puolustuksen vahvistamiselle ja toteuttamiselle. Suomen onkin tulevaisuudessa keskityttävä varmistamaan se, että Yhdysvaltojen kiinnostus pohjoiseen Eurooppaan säilyy, ja että kaikki sopimuksen puitteissa tehtävä työ hyödyntää kansallista ja lähialueiden puolustusta sekä vahvistaa Yhdysvaltojen poliittisen ja sotilaallisen johdon näkemystä Suomen positiivisesta nettovaikutuksesta.

Erillinen huomio ydinaseista, koska DCA sopimukseen liittyvässä eduskuntakeskustelussa ydinaseisiin liittyvät kysymykset nousivat esille: DCA sopimuksessa edellytetään suomen lainsäädännön seuraamista ja koska nykyinen lainsäädäntö rajoittaa ydinaseisiin liittyvää toimintaa, ei Hallitus nähnyt tarvetta erilliselle esimerkiksi ydinaseiden varastoinnin kieltävälle kirjaukselle. Tämä lähestymistapa on erinomainen ja mahdollistaa tulevaisuudessa tarvittavat lainsäädäntömuutokset, niin että Suomi voi tarvittaessa varautua siihen, että sen maaperällä on kriisitilanteessa ydinaseita.

Perimmäinen syy miksi Suomen pitäisi varautua tähän on, että yksi keskeinen motiivi miksi Suomi liittyi Natoon, oli ydinasepelote; kansankielellä 'ydinasesateenvarjon' alle pääseminen. Suomella on siten nähdäkseen velvollisuus osallistua tämän pelotteen luomiseen. Tämä voi rauhan aikana tapahtua nk. CSNO-toimien kautta (Conventional Support for Nuclear Operations). Kansallisessa varautumisessa (ml. lainsäädäntö) on kuitenkin huomioitava tosiasia, että Yhdysvaltojen kontrolloimat 'Naton' taktiset ydinaseet ovat painovoima-pommeja, jolloin on mahdollista että niitä kuljettavat hävittäjät joutuisivat jostain syystä laskeutumaan Suomeen, ja tähän on syytä varautua, ml. lainsäädäntömuutoksin. Täten DCA sopimuksen muotoilu palvelee Suomen, Naton ja Yhdysvaltojen yhdessä rakentamaa pelotetta ja mahdollistaa tarvittavat muutokset esimerkiksi Suomen lainsäädännössä, ilman että DCA sopimusta pitäisi erikseen avata.

Charly Saloniemi-Pasternak, Johtava tutkija, Ulkopoliittinen instituutti